

Az elérhető humánerőforrás

Egyházi tisztviselők és tisztségviselők

Az egyházi tisztviselők, mondhatni kevesen vannak, egy harangozó és egy kántor a legtöbb gyülekezetben. Fizetésük az állam által biztosított támogatás mértékével egyenlő. A munkaköri leírásban megfogalmazottakon túl ezek a személyek az egyházközségek állandó önkéntesei. A gondnok, esetleg egy szomszéd mellett, ők képviselik a gyülekezet magvát minden egyházi munkában. Részt vállalnak a főzéstől az oktatásig, mindenben. A lelkészi hivatalok működése megköveteli a lelkész és a tisztviselő sikeres együttműködését, ők munkatársi viszonyban vannak egymással.

A tisztségviselőket 6 éves ciklusban választják, oly módon, hogy a testület fele háromévenként megújul.²⁸ Számukat az Egyházmegyei Közgyűlés határozza meg, 4-től 36-ig terjedően, melyet kiegészít a pópresbiterek ¼-es aránya.²⁹ Kisebb gyülekezetekben a létszám betöltése egyre nagyobb gondot okoz, ezért még elköltözöttek is szerepelnek a testületben (Magyargyerőmonostor). Iskolázottságukra nézve csupán elvétve találni felsőfokú végzettséggel rendelkezőt, hiszen ezek többnyire a központi városokban keresnek megélhetést. A helybeliek mezőgazdasági munkából élnek vagy szakmunkások. A képzettség okozta különbség konfliktus forrása a lelkész és az előljárók között, mely próbára teszi a lelkész integrációs készségét. A képzetlen humánerőforrásból fakadóan rá hárul minden olyan feladat, ami hivatali eljárást, pályázást igényel: szerződéskötések lebonyolítása és megírása, különböző rendezvények szervezése. A recens lelképásztori életpálya egyik sarkalatos kérdése tehát, hogy milyen munkatársakkal végzi egyházépítő munkáját a lelkész, milyen közösségi igényekkel, tervekkel azonosul, illetve hogy érzékeli-e a gyülekezet teherbírásának határait. Az interjúk alapján azt mondhatom, hogy a fiatalabb generáció képviselői – el egészen a szolgálati évek feléig, mely teljességében akár 42 évet is kitehet – olyan szerteágazó gyülekezeti munkát végeznek, mint pályázati pénzek lehívása, gyülekezeti és egyházmegyei szintű rendezvények, táborok szervezése, kulturális, hagyományőrző megmozdulások. Jó, ha mindezekben egy-egy tisztségviselőre is számítani lehet.

A kulturális egyesületek szakképzett vezetői, ott, ahol működik ilyen, leveszik a szervezés terhét a lelkészek válláról. Egy istentiszteletet, egy előadást igényelnek, mely elegendő ahhoz, hogy a lelkész neve ismertté legyen. Van példa arra is, hogy a szellemi elit tagja neheztel a lelkészre és kifogásolja az együttműködés hiányát. Az etnoturizmusról szólva a faluközösségben lezajlott változásokról is említést tesz egy lelkész:

²⁸ Jogsabály: I. rész, IV. fejezet, 42. c.

²⁹ Jogsabály: I. rész, IV. fejezet, 48. c.

Úgy látom, hogy, mélyül az ellentét a módosok és a szegényebbek között, akiknek sikerült megszédni magukat, azok jól elvannak, a szegényebbek viszont sokan vannak, akik elég keményen kell dolgozzanak kevés pénzért, s ez adott esetben irigységgel is jár. Kezdenek irigykedni azokra, akiknek van. Említettem a turizmust, hogy sokat lendített a falun, viszont negatív hozadéka is van. Mert egyrészt tényleg jó, hogy anyagilag meg ilyen téren segített rajtuk, munkahely szempontjából a háziasszonyoknak is van munkahely, jön a vendég, azzal foglalkozni kell, főz, etet, takarít s ez bevétel. Viszont nagyon sok negatívuma is van, már egymás között is irigyek egymásra, hogy egyiknek több vendég van. [S ez lecsapódik az egyházi életre is?] Nem igazán, úgy jelentkezik, hogyha a vendég van, akkor kimarad az egyházi életből, mert ugye foglalkozni kell, nem mondhatja, na, megyek templomba, aztán majd, ha hazajövök, megfőzöm az ebédet. Érdekes, hogy amikor erről beszélgettünk azokkal, akik bibliaórásként fogadnak vendégeket, mert ilyen is van, hát az egyik asszony azt mondta, hogy tiszteletes úr, ha több bevételünk van, többet tudunk adni az egyháznak. (L. E. lelkipásztor)

A Bánffyhunyadi tartott Generális Vizitáció a következőképpen fogalmazott a lelkipásztori teendőkről: „A gyülekezeti élet megújításához emberekre van szükség, akik segítik a lelkipásztor munkáját. Ha a gyülekezet él, akkor megoldódnak az anyagiak is. A püspök szerint ennek a gyülekezetnek különös küldetése van. A kultúrát, amely közösséggé formál bennünket, fenn kell tartani, hogy továbbra is közösségként tudjunk élni.”³⁰ A lelkésztársakkal ápolt viszony a havonta egyszer tartott egyházmegyei adminisztratív gyűlésre korlátozódik, valamint a közös szervezésben életre hívott ifjúsági, nőszövetségi alkalmakon, továbbképzéseken. A lelkészek tehát ritkán találkoznak. Mindnyájan inkább a helyi közösségben kapott feladatokra összpontosítanak. A lelkészek közötti rivalizáció csupán az egyházmegyei választások során jön felszínre, de erről nagyon visszafogottan beszélnek. Egyetlen esetben kérte az adatközlő, hogy állítsam le az interjúfelvételt, hogy „csak nekem” elmondja a tisztújítással kapcsolatos sérelmeit. A többség nem hivatkozott komolyabb feszültségre a lelkészek között.

Nincs tétje, és nem nagyon van milyen téren, hát vannak persze, ezen meg szoktam mosolyogni, néha ha felmerül. Most az ifi táborban szóba került, hogy milyen hosszán prédikál, ez úgy látszik, hogy Kalotaszegen úgy terjedt el, hogy én prédikálok a legrövidebben, én meg visszavágtam, hogy rólad úgy terjedt el, hogy 5 órán keresztül konfirmáltatsz. Tény az, hogy

30 Az Erdélyi Református Egyházkerület Generális Vizitációja 2016-ban vette számba a Bánffyhunyadi Református Egyházközösség egyházi életét. A vizitáció ugyanakkor az egész egyházmegye számára önértékelési lehetőség is. Az egyházi látogatásról az egyházkerület honlapján tájékoztatót olvashatunk: <http://reformatus.ro/a-gyulekezetekbenem-szervizmunkat-akarunk-vegezni-generalis-vizitacio-banffyhunyadi.html?page=2>

nem szoktam túlságosan elhúzni, talán egy kicsikét ez éppen az újságírásnak köszönhető, hogy amikor a szükséges információkat elmondtam, ilyen körmondatokat forgassak, utána én már nem, engem zavar. (H. Zs. lelkipásztor)

Egy másik feszültségforrás a gyülekezeti pályázás, illetve meghívás körül áll elő. A választást követően aztán mindenki elfogadja az eredményt és befogadja az újonnan érkezett lelkipásztort. A gyülekezetek számára fontos kritérium lehet a választás során az is, hogy a lelkész felesége milyen egyházépítő munkát végezhet, illetve, hogy tud-e kántorizálni. Így egyszerre két munkaterületet igyekszik lefedni a választó presbitérium illetve közgyűlés.

Most megint úgy volt, ez, ami felháborított, hogy nem is papot keresnek, hanem kántort, Lónán dettó, azért választottak, mert felesége kántor. (H. Zs. lelkipásztor)

Szomszédok

A szomszédsági viszonyok kategória a helyi közösségben való integrációt jelzi. Minél szélesebb azok köre, akik az irodán kívül beléphetnek a parókia lelkészi lakásába, annál közvetlenebb a kapcsolat a lelkészcsalád és a hívek között. Ez a közvetlen magatartás veszélyekkel is jár, hiszen az intim térbe belépők el is viszik a hírt a lelkész életterének minőségéről, kibeszélik a rendet vagy a rendetlenséget, a konyha állapotát, a lakás technikai felszereltségét. Ezek a szomszédsági viszonyok gazdasági tartalommal is gazdagítják a mindennapi életet. Ha élelmiszerre, munkaeszközre, gyors segítségre van szükség, akkor a szomszédban kér segítséget a lelkész.

Távollétében a szomszédok vigyáznak a parókiára, szemmel tartják, hogy idegen be ne menjen a kapun, átveszik a postai küldeményeket, a számlákat olykor előre ki is fizetik. Szolgálatuk a lelkészcsalád helyi megbecsültségét is jelzi, és presztízs jellege van a többi falubeli előtt. Arra a kérdésre, hogy kire bízzák a parókiát távollétük idején, a lelkészek elsősorban a gondnokot említik, esetleg a harangozót vagy a tőszomszédot. A háztáji munkában kapott segítség a jó gyülekezeti kapcsolatok kifejezője.

Van egy kert, de időnk az nem nagyon van, úgyhogy vannak nagyon kedves gyülekezeti tagok, mint például a harangozóék, akik csak úgy jönnek s leszedik a paszulyt s akkor mi este A.-val együtt, mikor alszanak a lurkók, akkor eltesszük. [Tehát akkor számíthatok segítségre a gyülekezettől?] Igen, vannak, akikre lehet számítani. [Tudod, a klasszikus kérdés az, ha elmész, kire hagyod a kulcsot?] Harangozóra, ott van náluk. A barackot összeszedik a kertből s behozzák, s akkor mi igyekszünk, hogyha már tényleg leszedték, akkor legálább arra szakítsunk időt, hogy csináljuk meg. (Zs. J. lelkészfeleség)

A gondnok híd-szerepet tölt be az egyháztagek és a lelkész között. Ha megromlott a gondnok és a lelkész kapcsolata, akkor az beárnyékolja az egész lelkészi munkát. A megoldatlan konfliktus a gondnok leváltásával vagy a lelkész gyülekezetből való távozásával ér véget. Timothy Jenkins megfigyelte, hogy a faluközösségen belül a jövevények, az őshonos falubeliek és a lelkész háromszögében artikulálódik az egyházi élet. Az „idegennek” minősülő lelkész a leginkább a jövevényréteg támogatásával érvényesül, míg a helyben születettek a faluközösség stabilitását biztosítják az áthagyományozott rend fenntartásával. (Jenkins 1999.)

